

Granskning av pensionshantering och redovisning

Jokkmokks kommun

December 2022

Viktor Ahlzén, pensionsspecialist

Sanel Dzanic, pensionsspecialist

Tom Ekberg, pensionsspecialist

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	4
Bakgrund	6
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Avgränsning	6
Metod	5
Pensionsavtal inom kommunen	6
Granskningsresultat	6
Rutiner	6
Roller och ansvar	9
Kontroller och avstämningar	10
Pensionsredovisning	12
Samlad bedömning	14
Rekommendationer	14
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	15

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Jokkmokks kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- kommunstyrelsen **inte helt** har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- redovisningen av pensionsåtagandet **inte helt** sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Delvis
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis
Skjer kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis
Skjer pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?	Delvis

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen genom styrning minskar personberoendet i pensionshanteringen och underlättar för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall, genom att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar om rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter.

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utförligare skriftliga rutinbeskrivningar upprättas avseende de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det notförslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet. Vi rekommenderar även att det införs stickprovstester i samband med inrapportering av data till Skandia, som komplement till de kontrollistor som genereras i Skandias system. Vidare rekommenderar vi även att rutinbeskrivning införs avseende vilka kontroller som ska utföras av fakturor.

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Kommunens pensionsskuld består av två delar:

- a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av kommunens pensionsförvaltare Skandia. Jokkmokks kommun har bytt pensionsadministrationsbolag från KPA till Skandia i september månad år 2021. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i kommunens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Jokkmokks kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftar till att bedöma om kommunen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare har granskningen syftat till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömning.

Revisionskriterier utgörs av Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt kommunens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna.

Avgränsning

Granskningen avser revisionsår 2022. Genomförda tester omfattar underlag som ligger till grund för beräkning under perioden 2021-01-01 – 2021-12-31. Översyn av not avseende pensioner har utförts för årsredovisningen 2021.

Granskningsobjekt är kommunstyrelsen.

Metod

Granskningen har inledningsvis genomförts genom kartläggning av aktuella pensionsavtal inom kommunen.

Granskningen har därefter genomförts genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys inom kommunen. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Löneadministratör
- Ekonomichef
- Personalchef

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten har kvalitetssäkrats av Tom Ekberg, PwC i enlighet med PwC:s riktlinjer för kvalitetssäkring.

Pensionsavtal inom kommunen

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Jokkmokks kommun. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från kommunen tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	453	Anställda
AKAP-KL	238	Anställda
OPF-KL	1	Förtroendevalda

Tabell 1: Pensionsavtal som tillämpas inom Jokkmokks kommun.

- Jokkmokks kommun har även bekräftat i intervju att det finns 2 anställda inom kommunen som omfattas av individuella pensionsavtal. Dessa individuella pensionsavtal är en extra pensionsförstärkning utöver ordinarie avtal och utgörs av fasta belopp.
- Jokkmokks kommun har bekräftat i intervju att kommunen erbjuder en "Stanna-kvarförsäkring", i syfte att behålla kvar de anställda som omfattas. Förmånen innebär att de anställda kan välja mellan att få extra pensionsavsättning eller extra villkorad lön under en avtalad period. Kommunen har bekräftat i intervju att alla anställda som har blivit erbjudna försäkringen tidigare har valt att få extra lön utbetald istället för extra pensionsavsättning.
- Jokkmokks kommun erbjuder inte löneväxling och har därmed ingen policy gällande löneväxling.
- Jokkmokks kommun erbjuder idag inte Alternativ KAP-KL till någon anställd.
- Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

Det finns ett internt årshjul för löneadministrationen som beskriver vilka arbetsuppgifter kopplat till pensionsadministration som ska utföras månadsvis. Jokkmokks kommun har även en rutinbeskrivning från Visma som beskriver processen att ta ut löneuppgifter från lönesystemet Personec P. Löneadministratören på kommunen skickar, i enlighet med rutinbeskrivning, filer till Skandia månatligen. Som ett extra stöd får löneadministratören även påminnelser via mail från Skandia när filer ska skickas till Skandia. Det finns en rutinbeskrivning som beskriver processen om att skicka filer till Skandia.

Vi har även fått ta del av tillämpningsanvisningar för pension för förtroendevalda inom OPF-KL.

Jokkmokks kommun har även ett attestreglemente som anger regler för attesträtt. I attestreglementet finns attestordning och ansvarsområden för varje attestant.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Jokkmokks kommun använder sig av lönesystemet Personec P som levereras av Visma och implementerades i kommunen år 2009. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade.

Löneadministratör har samma behörighet som systemförvaltare för Personec P, vilket innebär att de båda har full behörighet till lönesystemet och således möjlighet att se pensionsgrundande lön, hur den pensionsgrundande lönen har genererats, samt vilka lönearter den grundar sig på. Kommunen köper dock tjänsten med kodning av nya lönearter och uppdateringar i lönesystemet av Visma.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Jokkmokks kommun har sedan september 2021 ett avtal med Skandia avseende pensionsadministration. Avtalet med Skandia innebär bland annat att Skandia ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda. Fram till september 2021 administrerade KPA pensionerna för Jokkmokks kommun.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och underlag för månadslöner för juli - december för AKAP-KL skickas in till Skandia i januari månad. Årsfil med underlag för årslöner för förtroendevalda OPF-KL skickas också i januari månad. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i början på augusti månad gällande månaderna januari - juni, tillsammans med uppdaterade anställningsdata för KAP-KL. Utöver den obligatoriska årsfilen och halvårsfilen skickar kommunen samma fil månadsvis med uppdaterade anställningsdata. Filen innehåller uppgifter om bland annat anställning, frånvaro och pensionsgrundande löner.

Processen börjar med att löneadministratören tar ut en fil innehållande löneuppgifter från Personec P och laddar upp den i Skandias internetkontor. Löneadministratören får en påminnelse via mail från Skandia när filen ska skickas till Skandia, dock skickar löneadministratören filen månadsvis enligt intern rutinbeskrivning även utan påminnelser

från Skandia. Filen granskas i Skandias system som genererar en kontrollista med påträffade fel och varningar. Löneadministratören får kontrollistan av Skandia via mail och besvarar mailet med vilka fel Skandia skall rätta i sitt system. Därefter rättar löneadministratören felen i lönesystemet Personec P. Vid rättning av filen skickas ingen ny fil till Skandia under samma månad.

Enligt avtal har Skandia åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. Skandia ska meddela Jokkmokks kommun i god tid före avgångstidpunkten. Skandia ska också bevaka andra pensionsförmåner, t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, livräntor, intjänad pensionsrätt, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Jokkmokks kommun motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1,0% av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

Det uppges i intervju att övergripande kontroller för inkomna fakturor sker avseende rimlighet av fakturabeloppen, men det uppges inte utföras några stickprovskontroller i detta stadium. Vanligen sker först mottagningsattest och därefter beslutsattest av ekonomichef och sedan sker granskningsattest av controller.

Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

Jokkmokks kommun har i dagsläget en förtroendevald inom OPF-KL och det uppges i intervju att det inte har varit aktuellt att undanta pensionsrätt eftersom ingen förtroendevald har tillträtt uppdraget vid redan uppnådd 68 års ålder. Jokkmokks kommun har en skriftlig tillämpningsanvisning om i vilka fall en förtroendevald ska undantas pensionsrätt.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Bedömning: **Delvis.**

Bedömningen baseras på att finns ett internt skriftligt årshjul för löneadministrationen som beskriver i stort sett samtliga delar av det pensionsadministrativa arbetet som ska göras månadsvis. Därutöver finns även en skriftlig tillämpningsanvisning om i vilka fall en förtroendevald inom OPF-KL ska undantas pensionsrätt samt en rutinbeskrivning avseende processen att skicka filer till Skandia. Att skicka filer månadsvis minskar risken för fel i rapporteringen i jämförelse med att endast skicka filer när det är krav att skicka filer. Skandia skickar dessutom påminnelser via mail till löneadministratören om att månadsvis skicka filen in till Skandia.

I samband med att lönedata skall rapporteras till Skandia utförs dock inga tester på data, mer än de kontrollistor som levereras från Skandia. Baserat på erfarenhet från tidigare granskningar brukar inte kontrollistor från Skandia eller KPA vara heltäckande när det gäller att identifiera eventuella fel, även om de fångar upp många avvikelser.

För framtiden är ett utvecklingsområde att:

- Säkerställa att rapporteringen sker korrekt genom att utföra stickprovstester på data i samband med inrapportering till Skandia, som komplement till de kontrollistor som genereras i Skandias system. Vi ser även ett behov av att rutinbeskrivning införs avseende vilka kontroller som ska utföras av fakturor.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 2: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

Kommunens löneadministratör arbetar med pensionsadministration och rapportering kopplat till pension. Löneadministratören har samma behörighet som systemförvaltaren för lönesystemet Personec P. Systemförvaltaren kan agera som ersättare i arbetet som löneadministratören ansvarar över kopplat till pensionsadministration och rapportering. Jokkmokks kommun köper tjänsten med kodning av nya lönearter och uppdateringar i lönesystemet av Visma. Systemförvaltaren kontrollerar att nya uppdateringar från Visma är korrekt uppdaterade i lönesystemet.

Pensionsredovisning, prognoser och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse ansvarar ekonomichef för. Kommunens controller kan agera som ersättare i arbetet som ekonomichef ansvarar över i ovan nämnda områden.

Personalchef stöttar i frågor kring pensionsavtal och ansvarar för arbetet kring de anställdas "Stanna-kvar-försäkring".

Det finns ingen skriftlig detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs. Det finns heller ingen tydlig plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. Den nuvarande löneadministratören har arbetat på kommunen i ca 8 år och lämnar Jokkmokks kommun den 25:e november för en ny tjänst. Löneadministratörens ersättare har lång erfarenhet inom pensionsadministration och kommer att tillträda tjänsten den 6:e december.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Bedömning: **Delvis.**

Vi bedömer att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Det är även positivt att det till viss del finns ersättare om ordinarie ansvarig är frånvarande. Kommunen har även stöd från

Skandia för att upprätthålla administrativa rutiner och de är enligt kommunen behjälpliga när de kontaktas.

Vi konstaterar dock att roll- och ansvarsfördelningen inte finns dokumenterad. Inte heller bedöms det finnas någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning. Vi vill understryka att vi förstår att en mindre kommun som Jokkmokk har svårt att tillse extra personella resurser med kunskap om moment inom andra delar av organisationen. Just av den anledningen vill vi betona vikten av att minimera riskerna genom att utarbeta tydliga rutiner och planer för att minska sårbarheten inom området.

För framtiden är ett utvecklingsområde att:

- Minska personberoendet i pensionshanteringen och underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall, genom att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar om rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter.

Kontroller och avstämningar

Revisionsfråga 3: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

laktagelser

På uppdrag av kommunen beräknar Skandia pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av kommunen. Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden meddelar Skandia orsaken till förändringen. Det kan exempelvis handla om generella löneyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldökning över det normala.

Jokkmokks kommun beställer normalt beräkning av pensionsskuld från Skandia tre gånger per år, vanligtvis i december i samband med årsbokslut, i mitten av maj samt i mitten på september. Beräkningsprognoserna inkommer från Skandia i excelformat. Skandia skickar ut ett brev med beskrivning på förändringar från senaste prognos. Ekonomichef analyserar förändringarna som Skandia har tagit upp i sitt brev och kollar sedan på senaste prognosen om förändringarna är betydande för att utredas med Skandia. Ekonomichef analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid. Avstämning sker av inkomna prognoser mot tidigare inkomna prognoser och budget för att säkerställa rimlighet och att större avvikelser inte finns. Om större avvikelser uppstår så utreds de underliggande orsakerna till dessa tillsammans med Skandia.

Det finns inte någon skriftlig rutin över de olika administrativa momenten som utförs inom ramen för arbetet med pensionsskuld och ansvarsförbindelse i Jokkmokks kommun. Aktualiseringsgraden inom Jokkmokks kommun uppgår i årsredovisningen 2021 till 96%.

Verifiering

Vi har stämt av KPA:s värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2021-12-31 (exkl särskild löneskatt), mot uppgifter i årsredovisningen 2021 (inkl särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från KPA.

Vi har även tagit del av fakturerad pensionskostnad (avgiftsbestämda planer) från KPA avseende 2021 för avstämning mot upplupna pensionskostnader enligt Jokkmokks kommuns årsredovisning (kortfristiga skulder, not 17). Underlaget från KPA stämmer överens med upplupen pensionskostnad enligt årsredovisningen 2021.

Vi har avseende pensionsavtalet KAP-KL jämfört kommunens pensionsgrundande löner per 2021 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från Skandia avseende 2021. Totalt avser detta ca 470 individer och vi identifierade vid granskningen 77 avvikelser. Samtliga avvikelser har delgivits kommunens pensionshandläggare men vi har inom ramen för granskningens genomförande inte fått någon återkoppling avseende vilka avvikelser som har en naturlig förklaring respektive eventuellt avser felaktigheter som behöver korrigeras. En del av avvikelserna kan sannolikt förklaras av brister i det utdrag från lönesystemet som vi erhöll.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Bedömning: **Delvis.**

Det administrativa arbetet kopplat till Jokkmokks kommuns pensionsskuld ansvarar ekonomichef för. Vår bedömning är att ekonomichef har god förståelse för pensionsskultsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från Skandia. Kommunen uppges även få extra hjälp från Skandia när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över kommunens pensionsskuld.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Jokkmokks kommun. Det är dock en brist att dessa rutiner inte finns dokumenterade.

Samtidigt visar genomfört test av utdrag från lönesystem mot specifikation av årsfaktura från Skandia på ett antal avvikelser.

För framtiden är ett utvecklingsområde att:

- Jokkmokk kommun inför rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.
- Att kommunen upprättar skriftliga rutinbeskrivningar avseende de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar

visar. Här bör det framgå vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen samt när de skall utföras och av vem.

Pensionsredovisning

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

lakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Jokkmokks kommun redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Jokkmokks kommun har avtal med Skandia om att de vid tre tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskuld- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

PwC har mottagit Jokkmokks kommuns årsredovisning för 2021. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har granskats. Kommunen redovisar i stort enligt rekommendationerna från RKR R10 i Not 15 "Avsättning för pensioner" med undantag för ett antal avsteg:

- I Not 15 noterar vi att även ansvarsförbindelsen redovisas förutom "Avsättningar för pensioner". Ansvarsförbindelsen bör redovisas under en egen not och i en egen tabell enligt rekommendationerna i RKR R10. Titeln på noten bör vara "Ansvarsförbindelse för pensioner och liknande förpliktelser".
- Antal visstidsförordnanden saknas och bör redovisas.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Bedömning: **Delvis.**

Vår bedömning baseras på att kommunen inte helt uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har funnit några avvikelser i Not 15. Dessa avvikelser bedömer vi är av mindre karaktär.

Vi rekommenderar dock att ovan avvikelser beaktas hädanefter vid upprättande av årsredovisningen. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

För framtiden är ett utvecklingsområde att:

- Kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det not-förslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Jokkmokks kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet redovisas i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- kommunstyrelsen **inte helt** har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- redovisningen av pensionsåtagandet **inte helt** sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Den samlande bedömningen baseras på de för granskningen antagna revisionsfrågorna.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen genom styrning minskar personberoendet i pensionshanteringen och underlättar för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall, genom att upprätta skriftliga rutinbeskrivningar om rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utförligare skriftliga rutinbeskrivningar upprättas avseende de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av avvikelser som utförda kontroller och avstämningar visar. Här menar vi att sådana rutiner bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att kommunstyrelsen säkerställer att redovisningen av kommunens pensionsåtaganden i not i årsredovisningen sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR. Detta sker lämpligen genom att utgå från det notförslag som finns i rekommendationen R10 från RKR.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från Skandia. Testet bör utföras på samtliga individer i

underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet. Vi rekommenderar även att det införs stickprovstester i samband med inrapportering av data till Skandia, som komplement till de kontrollistor som genereras i Skandias system. Vidare rekommenderar vi även att rutinbeskrivning införs avseende vilka kontroller som ska utföras av fakturor.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	<p>Delvis</p> <p>Berörda medarbetare på Jokkmokks kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen. Det finns ett internt årshjul som beskriver vilka arbetsuppgifter kopplat till pensionsadministration som ska göras, samt en skriftlig rutin från Visma som beskriver processen att ta ut löneuppgifter från lönesystemet. Vid rapportering av lönedata till Skandia utförs dock inte några tester på data, förutom att Skandia levererar kontrollistor. Det finns heller ingen rutinbeskrivning avseende vilka kontroller som ska utföras av fakturor.</p>
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	<p>Delvis</p> <p>Berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Det är även positivt att det till viss del finns ersättare om ordinarie ansvarig är frånvarande. Kommunen har stöd från Skandia för att upprätthålla administrativa rutiner. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte, vilket ökar personberoendet.</p>
3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	<p>Delvis</p> <p>Det finns väl utarbetade rutiner gällande kommunens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp.</p>

Vidare kan kommunen få extra hjälp från Skandia när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser över kommunens pensionsskuld. Dessa rutiner finns inte skriftligt dokumenterade vilket är en brist som resulterar i ett ökat personberoende.

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Delvis

Jokkmokks kommun har inte helt uppvisat följsamhet till rekommendationerna i RKR R10 enligt vår bedömning. Vi har upptäckt några mindre avvikelser i Not 15. Vi bedömer att dessa avvikelser är av mindre karaktär. Vår rekommendation är dock att ovan mindre avvikelser beaktas hädanefter vid upprättande av årsredovisningen. Vi bedömer således revisionsfrågan som delvis uppfylld.

2022-12-13

Michaela Nyman

Viktor Ahlzén

---

*Uppdragsledare,
certifierad kommunal revisor*

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Jokkmokks kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2022-06-09. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.